

Vecorūpnīcu

Rietumu pasaulē jau 20. gadsimta piecdesmitajos gados veco pamesto rūpnīcu interjerus sāka pielāgot sabiedriskajām funkcijām. Sākumā tajos notika jauniešu mūzikas koncerti, tika ierīkoti klubīni, diskotēkas. Jauns pavērsiens bija Endija Vorhola ierīkotā fabrika - mākslas darbnīca. 20. gadsimta beigās rūpnīcas kā savdabīgu tehno, minimālisma un neobrutālisma pielāgošanai pateicīgus objektus uzpirka dzīvojamās vietas realizācijai.

Vita Banga

estētika

Apgūstot neapgūto

Rīgā pagaidām ir notikušas dažas rūpnieciskās akcijas - tā sauktais sapņu fabrikas projekts videofestivāls «POP PUVE» VEF 46. korpusā 2001. gadā -, bet tie vairāk uztverami kā ekstras, jo nav regulāri. Tomēr pozitīvisma aspekts nav noliedzams, jo tika sakoptas telpas un vide. Pirmā patiesi atjautīgā rekonstrukcija bija kādreizējās A. Leitnera velosipēdu fabrikas atjaunošana Brīvības ielā, kas pārtapa par Dizaina namu. Korekti un azartiski. Cerīga izskatās arhitektes Z. Gailes topošās Ķīpsalas ģipša fabrikas rekonstrukcija, kas solās būt pirmā bezdelīga dzīvojamās vides radīšanā. Tur taps četrdesmit dzīvokļu. Kā piemiņa no fabrikas un ekscentrisks vides objekts tiek saglabāts vecais dūmenis. Jācer, ka Latvijā ar laiku attīstīsies pamesto rūpniecību veco korpusu pielāgošana izstāžu, tirdzniecības vai izklaides funkcijai. Tomēr saukli - kas neiet līdzīkam, tas aiziet līdzīkam - uz mums vairs nevar attiecināt, jo pirmie projekti top.

Mazliet no vēstures

1879. gadā Rīgas Politehnikuma docents R. H. Mantels un inženieris M. Salāte (*Salathe*) nodibināja tehnisko biroju un atvēra mašīnu fabriku ar lietuvi Daugavgrīvas ielā. Sākumā gan visa fabrika bija tikai maza galdnieku darbnīca, mehāniskā darbnīca ar piecām virpām (dreijbeņķiem), lietuvi un vēl dažas palīgierīces. Fabrikā bija nodarbināti 40 cilvēki.

Izvēršot darbību, te sāka būvēt mazos tvaikonišus, un 1898. gadā fabrika ieguva nosaukumu «Mašīnu būves akciju sabiedrība R. H. Mantels». Kuģu būvētava pastāvēja līdz 1904. gadam, tajā tika uzbūvēti 25 dažādi kuģi. Nodaļu slēdza, jo tā neesot bijusi ienesīga. 1910. gadā rūpniecību paplašināja. Izveidoja čuguna un metāla lietuvi, un tajā ražoja tvaika mašīnas, turbīnas un citu rūpniecībai nepieciešamu aprīkojumu.

Pēc padomijas laiku pārprodukcijas saplākusi lauksaimniecības mašīnu ražotne Daugavgrīvas ielā 31 stāvēja dīkā, līdz to ieraudzīja rosīgi uzņēmēji, un tagad tā pamazām atdzimst jaunā kvalitātē.

Rūpnieciskajā interjerā īsti iedēri ir kolonnu baltais krāsojums.

Kolonna un metāla konstrukcijas ieguvušas telpiska dekora lomu.

